

jævn og god fremgangskurve. (-) Da vi lavede ny kostald, blev den gamle lavet til svinestald. Vi fik plads til 20-25 søer, som vi fedede grise af. (-) I 1968-69 solgte vi en tredjedel af køerne, så vi havde 20-22. Vi gik ned på en medhjælp. (-) Sådan kørte vi til 1974, da byggede vi ny fedesvinestald til 400 grise. (-) I 1976 byggede vi ny farestald, solgte de sidste køer og lavede

kostalden om til goldsostald og farestald. Vi kom nu op på 80-90 søer og fedede grise selv. (-)

Vi startede jo i 1955, og jeg synes, der var en jævn fremgang i alle årene med ovenud god indtjening i de første år af vort medlemsskab af EF. (-) Vi synes, vi har haft et dejligt liv med mange glæder og få skuffelser og ingen sorger.

Fra by til land. Landvæsenselev, landbruger og gårdejer.

Henning Poul Keiding er født i 1925 på Frederiksberg i en familie, der ikke havde nogen tilknytning til landbruget. Da han ønskede at blive landmand, fik han en landbrugsuddannelse på en større gård i Himmerland og som elev på to sjællandske godser suppleret med et ophold på landbrugsskole. I 1951 købte han en ejendom ved Borup, og i 1962 overtog han og hans kone hans kones fødehjem, en gård ved Borup.

Jeg er opvokset i byen. (-) Da min far var meget bortrejst, og min mor var svagelig, blev vi nært knyttet til vores "Grete". Hun var fra et husmandshjem på Herlufmagleegnen, så da jeg for første gang besøgte denne vidunderlige verden med dyr, marker, nabogårde med legekammerater og ture til mølle og mejeri med hestevogn, så var min hu for altid til landbruget. (-) Under et sommerferieophold ved

Blokhushuset lærte jeg en landsmandsfamilie fra Ålborgegnet at kende. Det blev til adskillige ferieophold hos disse rare mennesker. Deres gård blev mit egentlige første lærested, da jeg trumfede min vilje igennem og forlod skolen for at blive landmand. (-) Jeg var her fra februar 1942 til november 1943. (-) Jeg deltog i alt arbejde på gården og fik på den måde en form for grundkursus. Her var altid nok at lave. Vi var ofte lidt bagefter med arbejdet, selv om løs arbejdskraft blev hentet ind af og til. Til gengæld medførte det så, at der var rig mulighed for mig til at få afprøvet alle mulige arbejdsfunktioner. Så jeg var egentlig slet ikke så dårligt forberedt, da jeg tiltrådte min første egentlige elevplads. (-)

Den 1.1.1943 tiltrådte jeg mit arbejde på en gård lidt syd for Løgstør som elev med familiært forhold. Det blev

Landmændene aflagde regelmæssige besøg i købstædernes købmandsgårde. Her Andresens gård i Kerteminde.

et lærerigt år på en gård med orden i tingene. (-) Jeg deltog i alt forefaldende markarbejde under vejledning af en dygtig forkarl. (-) I årets løb kom jeg til at prøve alle arbejdsfunktioner. Man må heller ikke lade nogen muligheder gå fra sig, når man skal lære at køre med landbrugsmaskiner. Specielt fik jeg en fin oplæring i pløjningens ædle kunst. Jeg erindrer med glæde skønne efterårsdage ved en godt indstillet plov med et par velfungerende heste

foran. Det er den dag i dag stadig et af landbrugets meget vigtige arbejder. (-) Nogen egentlig teoretisk landbrugsfaglig uddannelse var slet ikke aktuel på daværende tidspunkt. Jeg købte min første landbrugsfaglige bog "Den ny landmandsbog" under mit ophold på gården. Den blev mig til megen gavn og glæde igennem mange år. Det var også igennem dette år, at fornemmelsen af en vis planlægning af min uddannelse ville blive en nødvendighed. Jeg begyndte at nære drømme om at blive godsforvalter eller godsinspektør, idet tanken om selveje på dette tidspunkt lå mig meget fjernt. (-)

Imod slutningen af mit læreår beslutter jeg mig til at søge arbejde på Sjælland. (-) Igennem en bekendt får jeg arbejde som elev på Frihedslund ved Høng. Så 1.11.1944 drager jeg med skab og kiste imod Sjælland. (-) Det var en helt ny verden at stifte bekendtskab med. Frihedslund ligger lige øst for Tissøen. Den er på 600 td. ld. ager og 150 td. ld. eng, som er beliggende i Åmosen. (-) Den daglige drift blev ledet af en inspektør. Til sin hjælp havde han en ugift underforvalter samt en gift fodermester. Gift forkarl, adskillige gifte husmænd, 4 foderelever og 10 landvæsenselever i materialen (markbruget). Desuden var her magasinforvalter ("køre Lars"), som forestod arbejdet i mølleriet og fordelingen af foderstoffer til de forskellige stalde. Herudover kørte han hver morgen mælken til Høng station, hvorfra den blev sendt til Enigheden i København. På dette tidspunkt var det en særdeles lukrativ forretning at levere "københavnermælk". Køre Lars deltog også i leveringen af sukkerroer om efteråret. (-)

Selve driften af et gods var dengang ikke principielt afvigende fra driften af en bondegård. En stor kvægbesætning var grundlaget for vekselafrøder (roer og græs) og gødskningen af disse. Det var igen basis for kornafgrøderne. (-)

Eleverne boede i elevbygningen. Landvæsenseleverne i stueetagen. Fodereleverne på førstesalen. I kæl-

deren havde vi hver sit aflåsede skab til arbejdsfodtøj og håndredskaber. Vi havde centralvarme på værelserne og et prægtigt badeværelse med varmt og koldt vand. 4 brusere, det var fornemt efter tidens forhold, og der var varmt vand i hanerne og varme på værelserne, da godset havde egen tørvemose og således ikke manglede brændsel. (-) En elev aflønnedes med 600 kr. for vinterhalvåret og 1200 kr. for sommerhalvåret og så naturligvis kost og logi. Flere af os fik dog 200-300 kr. yderligere, da vi forlod pladsen efter et års forløb. (-)

På Frihedslund møder jeg for første gang reguleret arbejdstid. 8 timers arbejdsdag om vinteren og 10 timer om sommeren. Weekendfri fra kl. 2 lørdag efter middag. Kl. 6 om morgenen stillede vi i hestestalden og gik i gang med at strigle og børste vores heste. Herefter en halv time til morgenmad. Så stillede vi igen i hestestalden bag vores heste for at få besked om dagens arbejder. Underforvalteren sætter i arbejde. Han begyndte nærmest porten med spand nr. 1, derefter spand nr. 2, førsteleiven og så fremdeles. Jeg startede med spand nr. 13, så jeg var altså elev nr. 12. Efter arbejdstildelingen blev selvtøjet lagt på hestene, som derefter blev rykket ud på staldgangen. Således opmarcheret i nummerorden afventedes det, at uret på hovedbygningen slog 7. Kolonnen satte sig i gang i det øjeblik, uret faldt i slag. Uden for porten ventede inspektøren med trind

mave, spidsbukser, små træsko og egespir. Alle lettede på kasketten og hilste godmorgen. (-) Vi medbragte muleposer med foder til hestene. I muleposen lå ens egen frokostpakke. Man lærte meget hurtigt at sikre sig sin egen frokost, inden man gav hesten mulepose på. Man lærte også hurtigt, specielt i barsk vintervejr at stille hestene med rumpen imod vinden og anbringe sig selv imellem de varme heste. Så stod man der og lunde sig med sin madpakke kl. 9.30. Hen imod middagstid, afhængig af hvor langt borte fra gården, arbejdet foregik, spændte vi fra redskaberne og red hjemad. Vi samledes noget uden for gården og red i nummerorden hjemad, således at gårdspladsen nåedes nogle minutter i 12. Hestene fik vand og blev sat på stald. Vi andre gik ned i folkestuen under inspektørboligen og spiste til middag. Hele denne procedure gentog sig kl. 13. Vi kom hjem fra markarbejdet kl. 16 i vinterhalvåret og kl. 18 i sommerhalvåret. Til al kørsel med vogne og til pløjning anvendtes 2 heste. Til kørsel med selvbinder 3 heste. Til de store forårsharver og til såmaskinerne anvendtes ofte 3-4 heste. (-)

Når jeg tænker på Frihedslund, er det først og fremmest arbejdet med disse store, dejlige heste, jeg erindrer. De kom for alvor til deres ret i roekampagnen. Her dyrkedes 100 td.ld. med sukkerroer til Gørlev Sukkerfabrik. Roerne leveredes i oktober, november og december. Affaldet blev ta-

get med tilbage og brugtes til kreaturfoder igennem hele vinteren. Gårdens egen lastbil og fremmede vognmænd leverede roerne. Roehøsten var et kæmpearbejde, hvori en mængde mennesker var involveret. Først blev roerne løsnet med en lille plov. Så trak husmændene og deres koner roerne op og bankede dem fri for jord. Herefter huggede de toppen af og smed roerne og toppe i hver sin bunke. Det var akkordarbejde. Så var det elevernes tur. De kørte toppen hjem til kreaturfoder eller til ensilering. Endelig blev roerne kørt ud til vejen. Alt læsarbejde foregik med håndkraft. Vi kørte i nummerorden og skulle holde pladsen i køen. Det var en selvfølge, at man satte en ære i at holde sin plads og ikke blive overhalet. Af-læsningen foregik ved at køre hjulene i den ene side op på et par bukke og således tippe vognen over på en langbuk i den modsatte side. Med rutine kunne man få over halvdelen af læsset kastet ud af vognen. Det krævede at man havde magt over sine heste og en dygtig medhjælper til at holde styr på bukken. I regn og pløre var det en vanskelig operation. Endelig kunne vi så gå i gang med at læsse lastbilerne med håndkraft. Vi har været en 30-40 mennesker beskæftiget dagligt i roerne fra først i oktober til sidst i november. Et mindre stykke med kålrabi til foderbrug var det nærmest en leg at have med at gøre i forhold til sukkerroerne.

Efter roekampagnen hastede det med at få kørt møget fra markbatterierne

ud på de arealer, hvor der skulle være roer til næste år. Om muligt skulle møget gerne pløjes ned inden vinteren. Efter jul begyndte arbejdet med tømningen af den enorme mødding ved kostalden. Det var hårdt arbejde for både mennesker og dyr. Vi måtte ofte have 4 heste foran hver vogn opad de sne- og frostglatte bakker. (-) Resten af vinterens arbejder bestod hovedsageligt i at køre foder hjem til kostalden. Her var det en ren loppe-tjans at få lov til at komme med ud i Hallebyore og hente hø fra de enorme høstakke. Et læs hø svarede til een dags arbejde. De 4 timer gik med kørselen. Det var skønt på hjemturen at sidde dybt begravet i et læs duftende hø. Hestene kendte jo selv vejen. (-)

Efter vinterens "vognmandskørsel" stod forårsharvningen og såningen for

døren. Selvfølgelig var vi i god fysisk træning, men nu skulle vi trave time efter time bag efter hesteredskaberne. (-)

Om sommeren avancerede jeg til førstelev på grund af stor udskiftning i elevflokken. Landmandssønnerne skulle hjem og hjælpe forældrene. Det betød, at jeg i en periode af forsommeren var den eneste af eleverne, der kendte alle hestene fra hinanden. Så det var en ganske vigtig funktion, jeg havde om morgenen, når vi skulle hente dyrene i foldene, at få de rigtige dyr tildelt den rigtige mad.

Endelig nåede vi frem til høstens store arbejdsopgaver. Det var et imponerende syn, når vi kørte med 10 selvbindere efter hinanden op og ned af de store bakker med Tissøens blinkende overflade i det fjerne. (-)

Høstmarker ved Kertemindebugten.

31. oktober var sidste arbejdsdag for mig på Frihedslund. Nu rejste jeg til Kålund Kloster for at tage arbejde i kostalden som foderelev. Hvad enten du skulle være selvstændig, bestyrer, forvalter eller inspektør, så hørte 1 års arbejde i kostalden som en selvfølge med til ens uddannelse. Kålund Kloster eller Kalundborg Lagedgård var på ca. 500 td. ld. Ledelsen forestodes af en forpagter og en forvalter. På godskontoret var to ansatte. Markarbejdet blev forestået af en underforvalter, 12 landvæsenlever, nogle husmænd og en magasinforvalter. For ledelsen af kostalden stod en overfodermester og en underfodermester. De havde til deres hjælp 10 foderelever, 6-8 malkekoner, 1 striglemand og 1 nattevagt. Mælken blev behandlet på gårdens eget mejeri og leveredes i København under betegnelsen børnemælk. Derfor var her ansat 2 mejerister og en mejerielev. Yderligere gav godset arbejde til 3 mælkekuske, som fra deres vogne stod for detailsalget af mælkeprodukter i Kalundborg by. (-)

Arbejdet i kostalden blev ledet af en fodermester, som til sin hjælp havde en underfodermester. Disse mænd havde et næsten kunstnerisk talent for det arbejde med de store herregårdsbesætninger og for kvægavl i det hele taget. Dengang talte man om fodermesterfamilier. (-) Da jeg var på Kålund Kloster, anede vi endnu ikke, at æraen for disse store kvægbesætninger og deres dygtige ledere var ved

at rinde ud. Disse mænd kendte hvert eneste dyr i stalden. Og her drejede det sig om 200 malkekøer og tilhørende opdræt. Malkekøerne og ungkreaturerne var opstaldet i hovedstalden, som var en vinkelstald. Roehuset var placeret i selve vinkelen og lå således særdeles praktisk for udførelsen af fodringsarbejdet. De nyfødte kalve stod i de første dage bag ved deres moder, således at de kunne få råmælk fra deres moder i de første levedage. Herefter blev de overført til en speciel kalvestald. Endelig omfattede staldanlægget en mindre tyrestald.

Om morgenen kl. 4 kom fodermesteren rundt på værelserne og vækkede os. Kl. 4.15 begyndte arbejdet i kostalden. Morgenmalkningen udførtes af malkekonerne og eleverne. Konerne malkede 20 køer hver og eleverne 10-12 køer hver. De fleste køer blev håndmalket 3 gange dagligt. Mælken kom på junger og blev øjeblikkeligt kørt over til mejeriet på en jungenvogn. Det var jo kun en kort tur lige over gårdspladsen. Så snart morgenmalkningen var overstået, fik køerne tildelt deres kraftfoderration. Det var underfodermesterens arbejde. Rationernes størrelse var noteret på en tavle, der hang over koens bås. Disse tal blev justeret ved kontrolvejninger hver anden uge. På den modsatte side af tavlen var noteret koens data: slægtsforhold, alder, sidste kælvning, årlige ydelse og daglig ydelse. Imedens fodermesteren tildelte kraftfoder, blev rensearbejdet udført af ele-

verne. Enhver kan sige sig selv, at en besætning på langt over 300 dyr kræver en enorm mødding. Da kostalden var hævet over jordoverfladen med mere end 1 m., så var det nødvendigt at køre på solide møddingsbrædder anbragt på bukke ud til selve møddingen. Det krævede stor øvelse at håndtere en fyldt møgbør ud over disse brædder. (-) Efter rensearbejdets afslutning fortsattes med tildeling af grovfoder til kreaturerne: roer og halm. Det var efter datidens forhold en moderne stald at arbejde i. (-) Alt foregik i småløb. Staldarbejde er jo en form for akkordarbejde.

Morgenarbejdet sluttede ca. kl. 7. Herefter morgenmad og på hovedet i seng. 10.30 genoptoges arbejdet. Malkekonerne tog sig af formiddagsmalkningen, og eleverne beskæftigede sig med diverse arbejder, som lå uden for den daglige rutine. Overfodermesteren underviste eleverne og gennemgik besætningens sundhedstilstand, forklarede om fødselsteknik og fodringsproblemer og kreaturerens røgt og pleje. Det var også om formiddagen, at staldens omhyggelige renlighed blev udført. Vægge, gulve og vinduer blev spulet hver uge. Det var jo en børnemælksbesætning, vi arbejdede i. (-) Kl. 12.30 middagsmad. Kl. 16.00 gik vi i gang med eftermiddagsfodringen og afsluttede dagen med aftenmalkningen af hele besætningen. Formiddagsmalkningen omfattede kun de højest ydende køer. (-) Lønningen var lille. 800 kr. for vinterhalvåret og 1200 kr. for sommeren. (-)

1. november 1946 sluttede jeg mit arbejde på Kålund Kloster og påbegyndte få dage senere aftjeningen af min værnepligt. Derefter fra november 1948 arbejdede jeg igen på Frihedslund et halvt år, og derefter fik jeg ansættelse som forkarl på en gård i Vester Såby ved Hvalsø.

1. maj 1950 fik jeg plads som forkarl på en gård i Gøderup ved Roskilde. Her kom jeg for første gang i min uddannelsestid til at beskæftige mig med en større svineproduktion. Her var 25 grisesøer, og alle pattegrisene blev fedet op på grundlag af gårdens egen kornproduktion. (-) Jeg blev dog kun sommeren over i denne plads. Det betyder ikke, at jeg var ked af at være der, men nu ville jeg på landbrugsskole. Tanken om at blive forvalter var, efter at jeg havde mødt min kæreste, gledet noget i baggrunden. Nu ville vi sammen prøve at få vores eget, så vi kunne blive gift. (-) Muligheden for at få foden under eget bord begyndte så småt at dukke op i horisonten. Iøvrigt var der enorm rift om lederstillingerne på herregårdene.

Men i alle tilfælde skulle jeg have en teoretisk uddannelse, så derfor begyndte jeg et 6 måneders landbrugsskoleophold den 1. november 1950. Tune Landbrugsskole havde på det tidspunkt en god omtale unge landmænd imellem. (-) Jeg havde tilmeldt mig et ophold på 6 måneder og måtte selv betale alle udgifterne. Med bøger blev det ca. 5.000 kr. (-) Fodringslære, plante-

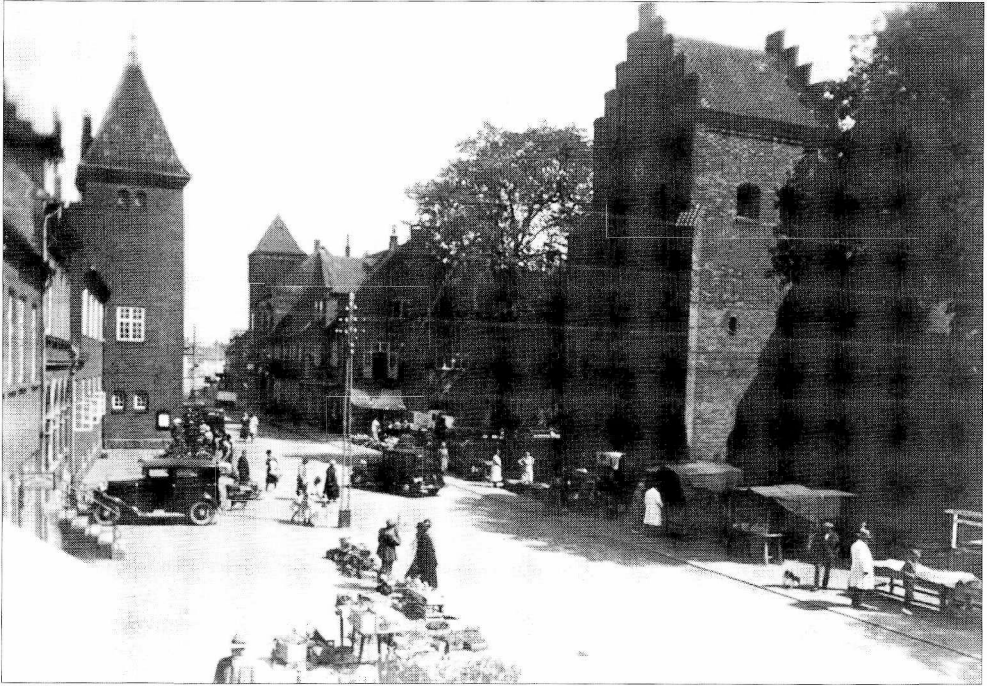
Idyl ved landsbyens gadekær.
Hindsholm.

avlslære og gødningslære var så absolut de fag, der havde min største interesse. (-) Regnskabslære fik også min store opmærksomhed. En del af mine gamle lærebøger fra landbrugsskoletiden står endnu på min reol, selv om de forlængst er blevet forældede. Men en enkelt bog fra den tid står der stadig og er lige aktuel. Det er Højskolesangbogen.

Sidst i skoleopholdet fik jeg pludselig mulighed for sammen med min forlovede at købe en mindre landejendom. Nu

trak det op til bryllup. (-) Vi begyndte ivrigt at søge efter en mindre landbrugsejendom. Efter megen farten omkring besluttede vi os for at købe "Skovhøj" i Lammestrup. Vi overtog ejendommen 1.4.1951. Til pinse, 14.5., blev jeg gift med Karen Margrethe Pedersen. (-)

Vi startede overordentligt småt. Set med nutidens øjne var vi absolut fattige; men det er nok ikke den rigtige betegnelse, fordi vi havde en familie, der stod bag ved os og støttede os. Særlig min kones familie havde mulighederne for at yde os praktisk hjælp og gjorde det. Rent håndgribeligt mødte min kone op med et godt udstyr til husets daglige gænge. Vi havde begge 12.000

Torvedag i
Kerteminde o. 1930.

kr., som vi bragte til udbetaling på ejendommen. Yderligere kautionerede min kones farfar for et lån på 18.000 kr. Af mine forældre fik vi vores senge, og selv købte vi en sofa og to stole i "bedre brugte møbler" i Roskilde. Men det, der virkelig betød noget i starten, fik vi af mine svigerforældre. Nemlig 2 køer, 1 griseso og vigtigst af alt 150 store kyllinger. Det betød, at vi i sommernens løb fik æggepenge og således havde kontanter mellem hænderne

hver uge. Iøvrigt blev ægproduktionen en betydelig indtægtskilde for os igennem adskillige år.

Vi købte ejendommen "Skovhøj" for 56.000 kr. Det var det, man kaldte en "slaget" ejendom. Dvs. at alt af værdi var fjernet. Det var tredje gang inden for et år, at ejendommen blev handlet. (-) Vi havde således næsten ingen redskaber til at drive Skovhøj med. Arealet på 17 td. ld. skulle jo passes. Den gang var det stort nok til at give eksistensgrundlaget for en familie. Men redskaber skulle vi have fat i, og penge havde vi ikke. Jeg indgik derfor den aftale med min nabo, at han kunne få

jagten på mine jorder, imod at jeg lånte maskiner hos ham. Den ordning fungerede glimrende igennem alle årene, selv om den med tiden blev noget udvandet, da vi jo senere selv anskaffede adskillige maskiner. (-) På et enkelt område var de tidligere ejere dog forhindret i at afsætte værdierne, idet der til ejendommen hørte en halvpart i en selvbinder og en andel i et tærskværk.

Besætningen bestod af 4 køer, 2 lejesøer og 7 høns. Dette blev suppleret op med bryllupsgaverne fra mine svigerforældre. Da vi kom hjem efter brylluppet, var vi naturligvis en tur i stalden og måtte konstatere, at en ko havde kælvet og fået en dødfødt kalv. Få dage senere mistede vi også koen. Vi havde kun vores to heste forsikrede. Men vi var også indstillet på at klare os med kærlighed, kildevand og gåpåmod i begyndelsen.

Bygningerne bestod af stuehus, staldbygning og en stakhjelm. Den åbne stakhjelm beklædte vi allerede den første sommer med mursten, således at vi fik en rigtig lukket lade. Hertil anvendte vi det før omtalte lån på 18.000 kr. I gavlen af laden indrettede vi et hønsehus til 150 høns. På loftet af dette fik vi et dejligt kornloft. (-) Pengene rakte også til at få indlagt elkraft i laden, hvilket betød, at vi kunne anskaffe os en kværn. (-) Staldbygningen var på ca. 160 kvmeter. I den ene side var et lille roe-hus, 2 hestebåse og 4 svinebåse. I den anden side var

plads til 7 køer og nogle få ungdyrer. Så fulgte en mindre vognport, og i gavlen af længen var hønsehus. Vandforsyningen foregik fra en håndpumpe anbragt på fodergangen foran kreaturerne. I det første år malkede min kone og jeg med hånden, og når det regnede, silede vandet ned til os igennem det utætte tag. Efter et års tid måtte vi udskifte taget på den ene side af stalden med asbestplader, og et par år senere blev den anden side af taget bragt i orden på samme måde. (-) Efter et par år anskaffede vi os en alfa-laval malkemaskine. Samtidig blev vognporten lavet om til roe-hus. (-) Hønsehuset i gavlen blev lavet om til svinstald med plads til 20 fedesvin ad gangen i to huse. Vi havde således i løbet af nogle få år fået indrettet os en rimelig god staldlænge, som i forhold til ejendommens størrelse gav mulighed for en stor husdyrproduktion målt med datidens forhold. Med tiden som besætningen voksede, blev det en stor arbejdsbyrde at vande dyrene med håndkraft, så i 1956 anskaffede vi eget vandværk. (-) Indtil vi fik malkemaskine, deltog min kone i dette arbejde. Efter den tid lagde fjerkræarbejdet beslag på en betydelig del af hendes arbejdskraft. Herudover deltog hun i pasningen af roemarken både med udtynding og aftopning. Og så deltog hun naturligvis i høstarbejdet. (-)

Det var en skøn oplevelse for os for første gang at sætte foden på egen jord. Vi syntes, det var et stort stykke jord, vi her havde fået. Statshus-

mandsbrugene ude omkring Stubberupgården var på 8-10 td. ld. Nu skulle vi til at bruge alt det, vi havde lært. I tiden, der fulgte, fik vi sandelig også lov til at bruge vores evner.

Da vi overtog Skovhøj, var hovedparten af jorden sået til med hvede. Heldigvis var der et par td. ld. lagt ud med græs, så vi kunne skaffe foder til kreaturerne om sommeren. Der var også plads til 2 td. ld. roer. Hveden blev den store skuffelse. Dels havde vi ikke ret mange penge til at købe kunstgødning for, og dels blev hveden angrebet af sortrust, så vi høstede kun 13 fold. (-) Efter den første høst var vi klar over, at det meste af marken var vandlidende og måtte drænes. Vi optog statslån og gik i gang med arbejdet. En dræningsmester stod for selve arbejdet med gravningen og lægningen af rørene. Jeg måtte selv dække alle grøfterne til igen, og selv om den del af det kunne udføres med hestekraft, var det et kæmpearbejde. I forbindelse med dræningsarbejdet blev jeg medlem af Ringstedegnens Landboforening, for ellers var vi udelukket fra at få statslån. Samtidig hjalp planteavlskonsulenten mig med at få udarbejdet en god mark- og gødningsplan. Vi fik et markskifte med 8 marker. 2 med græs, 2 med roer, 1 med havre og 3 med byg. Samtidig fik jeg fremskaffet kredit til indkøb af god såsæd og rigeligt med kunstgødning. Denne indsats blev allerede belønnet det følgende år, da vi høstede næsten 25 fold byg og havre. Dette samarbejde med landboforeningen fortsatte igennem alle årene. (-)

Køerne var rød dansk malkerace uden papir af nogen art. Men nu skulle der fodres, så vi kunne producere masser af mælk og kød. Det havde jeg lært på landbrugskolen, og denne viden skulle udnyttes. Men de dyr, vi overtog, havde aldrig været fodret så godt før, så de hævede i ledene og opførte sig, som om de havde mund- og klovsyge. Dyr lægen klarlagde dog hurtigt årsagen, og jeg var blevet en erfaring rigere. I begyndelsen foretog jeg selv kontrolvejning af mælken, så jeg kunne beregne fodermængden til dyrene. Senere blev jeg medlem af en kontrolforening og fortsatte med dette arbejde, så længe jeg havde malkekøer. (-)

Vi startede med 2 lejesøer og en gylt, som vi havde fået i bryllupsgave. En lejesø er en grisesø, der er lejet af en handelsmand. I leje betaler man to 20 kilos pattegrise af hvert kuld, soen føder. Soen er handelsmandens ejendom. Det er egentlig hårde betingelser, og vi var ikke særligt heldige med kuldenes størrelser. Helt galt gik det med gylten, vi havde fået i gave. Den åd sine egne grise. Men de slog da heldigvis til, som man galgenhumoristisk sagde i sådan en situation. Så en dag kommer der en handelsmand forbi med et læs drægtige gylte. Vi laver en bytてhandel. Han får min slagtefærdige sø og 100 kr., og jeg får en gylt, som skal fare i løbet af en uges tid. Så vendte lykken. Hun fik 12 gode grise. Og ud fra denne stamme opbyggede vi os en sund svinebesæt-

ning. Denne soslægt kom til at følge os i alle vores landmandsår. (-)

Da den første sommer gik på hæld, var det nye hønsehus klar til at tage i brug. Her var plads til 125 æglæggende høns. De første 150 hønniker havde vi fået i bryllupsgave, og de begyndte at lægge æg først i august. De var flittige, og det betød, at vi havde sikkerhed for at få kontante penge mellem hænderne hver uge. Og det drejede sig om beløb, der langt oversteg de løbende husholdningsudgifter. Efter et års tid er hønsene udslidte og vil gå i fældning. Samtidig stopper de æglægningen. På dette tidspunkt solgte vi alle hønsene til slagting. Denne situation havde vi dog forberedt et halvt års tid i forvejen ved indkøb af daggamle kyllinger. (-) Vi opdrættede kyllingerne under en elektrisk kyllingemoder i et svinehus, og et par år senere indrettede vi et rum til samme brug i laden. I enkelte perioder opdrættede vi hanekyllinger til fedning. Det var en god måde at udnytte det tomme laderum på i sommerhalvåret. Vi fedede 300-400 stk. ad gangen. Det var min kone, der stod for pasningen af fjerkræet. Selvfølgelig skulle jeg sørge for, at der var foder til stede i rigelige mængder. (-) Det krævede en stor daglig og stabil arbejdsindsats at få et godt resultat af et sådant fjerkræhold. (-)

Begyndelsen af 50'erne var økonomisk gode år for landbruget. Priserne var reguleret igennem Englandsaftalerne. 1945 var dog et meget dårligt

år, der startede med forårstørke og sluttede med, at høsten druknede i regn. Også roehøsten blev meget lille. Det største problem var dog mangelen på stråfoder, som måtte købes hjem i dyre domme, hvis det overhovedet var til at få fat i. Sidst i 50'erne blev det mere vanskeligt at klare sig på de mindre landbrug. På de små statshusmandsbrug var de for længst begyndt at søge over til industrien for at øge indtægterne. For at supplere vores indtægter producerede vi en 3-4 år løg, asier og rødbeder, som vi solgte i København. (-)

Det var travle år, og i begyndelsen under små kår. Men allerede efter få år havde vi opnået en indtægt, der svarede til en skolelærerløn. Arbejdsdagene var lange. Fra seks morgen til seks aften og til tider længere. (-)

I marts 1962 sælger vi Skovhøj for samme pris, som vi havde givet for den; men vi tager hele besætningen, traktoren, redskaberne og kornbeholdningen med os. Fortjenesten ved denne handel bruger vi til udbetaling på min kones fødehjem, som mine svingerforældre ønskede at forlade, da de havde købt hus i Borup. Da min kone kun har en søster, er problemerne ved denne handel til at håndtere, således at hun også bliver tilgodeset på bedste måde. Den pris, vi betaler for vores nye hjem, er absolut rimelig. En del af prisen omfatter et arveforskud til min kone. Vi foretog selv flytningen fra begge ejendomme med min trak-

tor og gummivogn. På sidste læs fra Lammestrup øverst oppe tronedede min nye karl, og han havde vores yngste datter på skødet. Vi havde haft nogle dejlige år i Lammestrup, men var godt klar over, at tiden var ved at glide fra de små landbrug. Mekaniseringen var gået i gang.

Marken harves med to køer som trækraft. Endnu i 1920'erne kunne denne situation opleves på Kertemindeegnen - men kursen var sat mod nye tider i landbruget.

